

ԾԻԱԾԱՆ

(Պարբերաբերք Գրականութեան եւ Գեղարուեստի - Հ. Բ. Ը. Մ. Միութեան Հ. Ե. Ը. Ի Գրասէր Երիտասարդներու Միութեան (Գ. Ե. Մ.), Պէյրութ. Թիւ 1-2)

Զուտ գրական պարբերական մը. մեր Երիտասարդ Գրասէրներու այս նոր խմբակը չէ տարուած դարուս թեթեամիտ ուղղութենէն՝ մի միայն Վիպագրութենէն, այլ իր նիւթերը կ'ուզէ վերցնել «իրական կեանքէն» եւ՝ առողջ տեսակներէն. ասիկա դուիւրի առաջին կէտը: Զուտ գրական թերթ մը, բայց «Ծիածան» պիտի չմշակէ գրականութիւնը, «Արուեստը արուեստին համար» անկատար բանաձեւին համաձայն, այլ ինչպէս հոգեկան ու մտաւոր ամէն արժէք կեանքին լրումին կը ձգտի, ա'յսպէս գրականութիւնը, իբրեւ մտաւոր արտայայտութիւն, կեանքին լա-

ւազոյն կողմերու ի սպաս պիտի դրուի, եւ մեր գրասէր Երիտասարդները դայն պիտի մշակեն «Արուեստը կեանքին համար» ամբողջական բանաձեւով. ասիկա երկրորդ գովելի կէտը: Առաջին թիւին յայտարարութեան համաձայն, «Ծիածան» սահմանուած ժամանակ մը չունի հրատարակութեան համար. Բ. թիւին մէջ պարբերաթերթը սկսած է արդէն իր գրական յայտնութիւնները, հրատարակելով մեր տաղանդաւոր գրագիրուհի Սիպիլէն երեք ամսիպ քառակներ «պարզ մտածումներ» (30 ապրիլ 1922ին գրուած). ինչպէս Ն. Յ. նոյն թիւով՝ գրականութեան համար կու տայ «Եղիշ Զարեհ - անձնական հանդիպումներ»ը: Գործը լաւ սկսուած է, յոյս ունինք որ լաւագոյնով պիտի շարունակուի, եւ ծիածանէն վերջ՝ բարենշան արշալոյսներ կը սպասենք իրմէ:

ԽՄԲ.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մ. ՌԱՓ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ - ՎԵՆԵՏԻԿ

Մուրա-Ռաֆայէլեան Վարժարանը իր դարաւոր սովորութիւններու շարքին անվթար կը պահէ Բարեկենդանական օրերուն թատերական ներկայացումները: Ասիկա արդէն լրացուցիչ մասը կը կազմէ, իբրեւ զրօսեցուցիչ միջոց ու կը թիւ միանդամայն Վարժարանիս ծրագրին. աշակերտութիւնը ինքնին նախանձախնդիր է տարեկան այս ներկայացումներուն, լաւագոյն յաջողութիւն ձեռք բերելու համար:

Փետրուար 3ին ու 4ին խալական ու հայկական զոյգ խաղարկութիւններ յաջորդեցին իրարու: Առաջին ներկայացման, որուն կը նախագահէր Ռեխտիս Ընդհ. Արքահայրը Հ. Սրապիոն Վրդ. Ուլուհոնեան, հրաւիրուած էին խալացի անձնաւորութիւններ, Վարժարանիս Ուսուցիչները եւ հայասէր ընտիր ակումբ մը բնիկ ժողովուրդէն, որոնք հայ պատանիներու խալերէն անողանութեան վրայ հիացած իրենց զարմանքը յայտնեցին ապա Տեսչութեանս: Ներկայացուեցաւ «Poveri Bimbi» երեք արարով, արդի կեանքէն առնուած յուզիչ տրամբ: Անոր յաջորդեց ուրիշ կտոր մը «Il piccolo Muratori» երգախառն թատերախաղը: Երկու ներկայացումներուն ժամանակ ալ տրուեցան միջնաբարձեր:

Թատերական երկրորդ ներկայացումը՝ Մ. Պէշիկթաշլեանի «Վախան» ողբերգութիւնը, տեղի ունեցաւ յաջորդ օրը, Հայ Գաղութին համար: Ազգային կեանքէ վերցուած ողբերգի խաղ մըն է. կը պատկերացնէ պատմական այն շրջանը՝ երբ Վահան Մամիկոնեան Հայաստանի անկախութիւնը վերստանալու համար կը համարժեքէ հայ Նախարարները պարսիկ Ատրվշնասպ մարզպանին դէմ: Նախարարները խորհուրդի կը ժողովին. առաջին ժամին արդէն հայրենիքի դաւաճան Գարշոյլ Նախարարը կը յայտնէ իր անհամաձայնութիւնը Վահանի շարժումներուն ու կը ստեղծուի հակառակ հոսանք մը. Գարշոյլ կը բաժնուի քաջերու խումբէն ու կը միանայ սեւոզի պարսիկներուն: Ատրվշնասպ զարհուրեցնելու համար Վահանը, կը սպառնայ իր ապստամբութեան իբր պատասխան՝ զրկել զլուիւր իր որդւոյն՝ Սուրէնին, որ Պարսկաստան կը գտնուէր եւ զինուոր տարուած էր պարսիկ բանակին մէջ:

Յետ հանդիպումներու ու բախումներու, պարսից բանակը բնաջինջ կ'ըլլայ չորս հարիւր հայ զօրականներէ. կը ձերբակալուի ուխտադրութ Գարշոյլ ու կը գտնէ իր արժանաւոր մահը՝ զլխատուած:

Ազգային շունչով ու երազներով յօրինուած

«ՎԱՃԱՆ»Ի ԳԵՐԱՍՏԱՆՆԵՐՈՒ ԽՄԲԱՆԿԱՐԸ

Պէշիկթաշլեանի այս խաղը, դասական ողբերգութեանց նմանութեամբ, վսեմ շեշտ մը ու ընթացք մ'ունի. եւ ողբերգի տպաւորութիւն կը թողու հանդիսատեսներուն վրայ:

Կը յիշատակենք դերասաններէն անոնք, որոնք ալ լաւագոյն կերպով արտայայտեցին իրենց տիպարները, Հայկ Մահտեսեան՝ Վահան Մամիկոնեան, Նեանի դերին մէջ, Սերորէ փափաղեան՝ Զարեհի, եւ Ալֆոնս Աղդարեան՝ Սուրէնի դերերուն մէջ. ինչպէս Յակոբ Անուրեան՝ մարզպանին եւ Արշալիր Թէրզեան՝ Արշալիր Կամսարաղանի դերերուն մէջ. Լացուց Գարշոյլի վատ եւ հայրենադաւ տիպարը:

Իբր միջնաբարձ՝ յաջողութեամբ ներկայացուեցան «Le Flic et le Violoneux» երգախառն զուեշտը, Ոստիկանի եւ աշուղի միջեւ. ինչպէս նաեւ Տոնիծեթթիի «L'Elisir d'Amore» օրերային տոթթօր Տուլզամարայի եւ զեղջուկ Նեմորինոյի տեսիլը: Երկուքին մէջ եւս խալայէլեանց Պօղոս իր անսխալ արտայայտութեամբ եւ անոյշ ձայնով զրաւեց հանդիսականներու ուշադրութիւնը: Վարժարանիս Նախկին Սան՝ Պր. Իգնատ Տէր-Աստուածատուրեան, անպակաս կը բերէ իր մասնակցութիւնը մեր տարեկան ներկայացումներուն, իր ինքնահասար ու ինքնատիպ նորութիւններով: Այս տարի եւս միջնաբարձին բեմ ելաւ իբր աշուղ, եւ նուագի ընկերակցութեամբ ներկայացուց իր ախորժալուր «Փորձառութիւն»ները, որով քառորդ ժամ կուշտ ու կուտ խնդացուց ներկա-

ները, նման հին աշուղներու՝ որոնք «քամանչա» մը ձեռքին, երգելով օգտակար խրատներ կու տային ընկերութեան: Մեր վաղած զուարթ պահերուն համար շնորհապարտ տողեր կ'արձանագրենք հոս՝ հանդէպ մեր աղնիւ Նախկին Սանին:

Հուսկ իբրեւ զուարթ փակում ներկայացուեցաւ «Ենիքի պակասը քալի վնաս է» աշխոյժ զուեշտը. հեղինակութիւն Հ. Թադէոս Վրդ. Թոմաճանի, զպրօցական կեանքէ առնուած ու կը թիւ, որ շատ զուարճացուց հանդիսականները: Արշալիր Թէրզեան, «Նեմորին պակաս»ին դերակատարը, զիւտաւոր զուեշտարանի յաջողակութեամբ խաղաց:

Հրաւիրեալները ցրուեցան գոհունակ ու զուարթ տրամադրութեամբ, շնորհաւորելով Տեսչութիւնը իր ջանքերուն եւ աշակերտներուն յաջողակութիւններուն համար:

Հ. Մ. ձ.

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ - ՀԱՅԿ

Բարեկենդանի առթիւ թատերական - երաժշտական զոյգ ներկայացումներ տրուեցան, Վարժարանիս աշակերտութենէն սարքուած: Վարժարանիս զաստիարակ Հայրերու ջանքերը եւ աշակերտ դերասաններու յաջող ընտրութիւնը իբրբու զուարճուած, այս տարի մանաւանդ զարմանալի յաջողութիւն եւ վաղ տուին զոյգ ներկայացումներուն ալ:

Առաջին ներկայացումը տրուեցաւ փետրուար 1ին, Վարդանանց տունին օրը, քաղաքին հայ դա-
ղութին առջեւ: Ծրագիրը ճոխ էր եւ կը բովան-
դակէր հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուներով խաղեր:
Նախ ներկայացուեցաւ ֆրանսերէնը, «La Poignard»
Լուդովիկոս ԺԳ.ի շրջանէն. տրամը տեղի կ'ունե-
նար Շաթլըէ բանտին մէջ: Տը Լիւվէրսաք երիտա-
նարդ մարքիզը Ռըշըլէոյի դէմ դաւադրութիւն մը
կը սարքէ, յայտնուելով մահուան կը դատապար-
տուի. բարեկամներ հնարք կը դնեն զինքը բանտէն
ազատելու. փախուստի սլահուն կը բռնուի բանտի
վերատեսուէն, որուն հետ խօսակցութեան ընթաց-
քին կը յայտնուի որ երիտասարդն է եղած սպան-
նողը բանտին վերատեսուէի որդւոյն, մենամարտի
մը մէջ: Վերատեսուէը կը փորձուի որդւոյն վրէժը
լուծել, բայց երիտասարդին թախանձանքները կ'ա-
մոքեն իրատարրտ վերատեսուէը, եւ ինք անձամբ
կ'օժանդակէ անոր փախուստին:

Վերատեսուէին դերը մեծ ձեռնհասութեամբ
կատարեց Թորոս Ոսպիկեան. նախ խտտարարոյ,
ապա վրէժխնդիր, եւ հուսկ ներողամիտ, երեք
երեսներն ալ անթերի ներկայացնելով: Անդրանիկ
Նաճարեան կատարեց դերը Տը Լիւվէրսաք երիտա-
սարդ մարքիզին, որ հաղիւ կեանքի սեմը թեւակո-
խած, կը զգայ կեանքէն բաժանումին դառնութիւ-
նը: Իսկ Պր. Նաճարեան զգայուն ոգւով եւ արտա-
յայտութիւններով վերակոչեց հօր մը սէրը կորու-
սեալ զաւակին հանդէպ եւ գթութեան շարժեց
վերատեսուէը:

Երկրորդ խաղն էր «Աւարայրի հսկումը», հե-
ղինակութիւն Գերյ. Հ. Յովհան Վ. Աւգերի: Տրամ
մը, որ խորհրդաւոր կերպով կը պատկերացնէր
Աւարայրի մեծ պատերազմի նախօրեակին տեսիլ-
ները: Հեղինակը ճարտար հանգոյցներով իրարու
զօդած էր Վարդանեան քաջակորով նախարարներու
նահատակութեան խանդավառութիւնը եւ ուրացող
խումբի նախարարներուն հակադիր դերն ու տի-
պարները: Հետզհետէ բեմի վրայ երեւցան մեծ
անձնաւորութիւններն ու սուրբ պատերազմին ա-
ռաջնորդ մեր հոգեւոր պետերը, իւրաքանչիւրը
մարմնաւորուած յաջող դերակատարի դիմադրով:

Երրորդ խաղն էր «Փոքրիկ Ստախուր» հաճելի
կատակերգութիւնը. փոքրիկ ստախուր՝ Յովհան-
նէս Սիմիքեան, սկիզբէն մինչեւ վերջ ընտանի տը-
տայայտութեան տիպար մը ներկայացաւ:

Չորրորդ խաղն էր ֆրանսերէն «La Palisse»
երգախառն թատրոնը: Յրանսացի աստղագէտ մը,
Թէլէսթրիուս, եւ իր սենեկապանը, Սանչոյ, Բա-
րիդ կը հասնին, երբ Լա Բալիս մեծ հանդիսաւո-
րութեամբ ֆրանկիսկոս Ա.էն պիտի ընդունէր մա-
րաջախտի տիտղոսը, իսկ անոր որդւոյն Ռոպէրի
խոստացումը էր ամէն կարգի շնորհներ: Թէլէսթրո-

րիուս իր դուռնակութիւններով կը յաջողի զիւթել
փոքրիկ Ռոպէրն ու անոր ընկերները, եւ կ'ըլլայ
թաղաւորին պաշտօնական աստղագուշակը:

Աստղագէտի դերակատարն եղաւ Ալպէր Գիւ-
փէլեան, որ հաղուադէպ աստղագետութեամբ, եւ
ազնուական ձեւերով իր վրայ հրաւիրեց ներկանե-
րուն ուշադրութիւնը: Յարութիւն Գասարճեան
կատարեց դերը Սենեկապանին, անթերի կատակեր-
գի խաղերով եւ ինքնահնար գիւտերով զուարթ
պահելով հանդիսականները: Իսկ Յալակ Թիւթէ-
լեան եղաւ փոքրիկ Ռոպէրը, եւ ազնուականի շքեղ
տարազներուն տակ, ցոյց տուաւ ինքզինքը զօրա-
վարի մը զաւակ ըլլալը:

Այս ներկայացումներու ընթացքին իբրեւ միջ-
նարար տրուեցան երկու պարախաղեր: Առաջինին
համար բեմ ելան Վարժարանիս միջնահասակ
աշակերտներ, որոնք Ե Դարու հայկական տարադ-
ներու տակ՝ պարեր ներկայացուցին աւելի քան
յաջող ճկունութեամբ: Պարողներու երկրորդ խում-
բին համար բեմ երեւցան երկսեռ փոքրիկ աշա-
կերտներ, մանչերը՝ սուրբով, իսկ աղջիկները՝
կուժերով: Երգելով եւ երեմն նուագի ընկերակ-
ցութեամբ քառորդ ժամ, փոխն ի փոխ, հայկական
պարերու այլ եւ այլ պատկերներ ներկայացուցին
անթերի ճշգրտութեամբ: Հանդէսին նոր փայլ մը
կ'աւելցնէին մետաքսեայ շքեղ տարազները:

Ներկայացումի բոլոր արարներուն մէջ ալ խա-
ղարկուները իրենց յաջողութեան դադաթնակէտին
կը հասնէին, շնորհիւ տրուած ճարտար շարժումի
մը:

Թատերական այս հանդէսը, զանց ընելով «Ա-
ւարայրի հսկումը» եւ «Փոքրիկ ստախուր», կըր-
կնուեցաւ փետրուար 3ին տեղույս ֆրանսացի եւ
օտար հրաւիրեալներու առջեւ, նոյնքան եւ աւելի
մեծ յաջողութեամբ: Այս երկրորդ ներկայացումը
դրուած էր Սիւրբիոյ Բարձր Մարզպանին Հալէպի
Նուիրակին՝ Պարոն Դաւիթի նախադասութեան
տակ, որ իբր ներկայացուցիչ զրկած էր Առաջին
խորհրդական Տը Մէկ. Վերին Սիւրբիոյ Հրամա-
նատարը՝ Մօնէ իր կողմէ ներկայացուցիչ զրկած
էր իր կցորդ գնդապետը՝ Պուսթափ. ներկայ էին
ֆրանսական բանակի սպաներ եւ բարձրաստիճան
անձնաւորութիւններ. որոնք յետ աւարտումի,
գնահատական արտայայտութիւններով մեկնեցան
Վարժարանէս:

Ներկայիս գիտենք թէ սրբազան պարտականու-
թիւն մը կը ստիպէ զմեզ, օգնութեան հասնելու ու
մեղմելու Սանճազի մեր դաղթական եղբայրներուն
կարօտութիւնները. սոյն զովելի նպատակով է որ
Վարժարանիս Տեսչութիւնը զոյգ ներկայացումնե-
րուն զոհացուցիչ մուտքերը յատկացուցած է ի
նպատու Սանճազի Հայ Գաղթականներուն:

ՀԱՆՔԱՅԻ

1843-1940

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Ե Պ

Հ Ա Ն Դ Ի Ս Ա Ր Ա Ն

ՐԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՏ ԹԻԻ 3

ՀԱՏ. ԴԸ ՌՅԶԹ-ՌԵԶ

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ՅՈՒԴԱ. ԹԱԴԵՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻՆ

ՅԱՏՈՒԿ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Աստուածահայր Ս. Յովսէփէն եւ Ս. Յովհաննէս Մկրտիչէն ետքը, ոչ մէկ տա-
րակոյս՝ թէ բոլոր սուրբերու մէջ Առա-
քեալները առաջին են՝ փառքով, կարո-
ղութեամբ եւ սիրով մեզի համար: Անոնք
այս աշխարհիս վրայ Աստուածամարդուն
մտերիմ բարեկամները եղան, ընտանեբար
Անոր հետ խօսակցեցան երեք տարի, ուղ-
ղակի իր բերնէն լսեցին Հօր Աստուծոյ
յայտնած բոլոր խորհուրդները: Ամենա-
մեծ պարգեւներով եւ ծայրագոյն շնորհ-
ներով օժտուեցան իրենց հոգիները, եւ
կրցան ըլլալ Նոր Ուխտի յարմարագոյն
պաշտօնեաներ, աշխարհի Լուսաւորիչներ,
Ս. Եկեղեցւոյ Հիմեր եւ Սիւներ: Անբաւ
են անոնց աշխատանքը եւ աննկարագրելի
չարչարանքները, որոնց զիմացան Ս. Ա-
ւետարանը տարածելու համար: Եթէ միւս
մարտիրոսները կեանքներին զոհեցին մէկ
անգամ միայն, Առաքեալները կրեցին այն-
քան մարտիրոսութիւն՝ որքան տեւեցին
իրենց առաքելութեան օրերը: Եւ հիմա
երկնային փառքերու մէջ անոնց գլուխնե-
րը զարդարուած են հրաշափառագոյն

պատկերով, իբր յառաջամարտիկ ախո-
յաններ փրկչական յաղթանակին. եւ Անոր
քով բազմած յատուկ աթոռներու վրայ՝
անդադար կը հայցեն ու կ'ընդունին մեզի
համար ամէն տեսակ շնորհներ: Մեր
պապերը մեծ հանգիստաւորութեամբ կը
տօնէին անոնց իւրաքանչիւրին նահատա-
կութեան օրը, ծոմապահութեամբ եւ եր-
կար ուխտադնացութեամբ:

Բայց դարերու ընթացքին՝ քրիստոնեա-
ներու մէջ հաւատքը սկսաւ պակսիլ, եւ
այսօր չատեր չեն գիտեր անգամ անուն-
ները Առաքեալներու մէկերկուքին: Ա-
նոնցմէ է Ս. Յուդա Թադէոսը, որ հակա-
ռակ միւս պօղալի մատնիչին անուանակից
ըլլալուն, միշտ եւ ամէն տեղ ցոյց տուած
է հզօր ու բարեգութ վերաբերում հաւատ-
քով իրեն գիմողներուն, մանաւանդ վեր-
ջերս, կատարելով անոնց խնդրանքները
զարմանալի հրաշքներով: — Այս իրողու-
թեան դադափար մը տալու համար՝
թարգմանաբար կը ներկայացնենք Իտա-
լիոյ եւ սահմանակից երկիրներու մէջ
բարեպաշտական շարժումներն ու ջերմե-